

A MAGYAR BIOLÓGIAI TÁRSASÁG EMBERTANI SZAKOSZTÁLYÁNAK MŰKÖDÉSE AZ 1993. ÉVBEN

282. szakülés, 1993. január 18.

Pálfy György (JATE Embertani Tanszék, Szeged): Paleopatológiai leletek Dél-Franciaországban.
Oláh Sándor (JATE Embertani Tanszék, Szeged): Tanulmányutam Firenzében.

283/5. szakülés, 1993. április 19.

Blatniczky László (Budai Területi Gyermekkorház, Budapest): A testösszetétel meghatározásának gondjai a hazai gyermekgyógyászati gyakorlatban.
Joubert Kálmán, Agfalvi Rózsa & Darvai Sarolta (KSH Népegyésztudományi Kutatóintézet, Budapest; Országos Csecsemő- és Gyermekégesztésgyógyi Intézet, Budapest): A "Body mass" jelző és a Livi-jelző magyar referenciaértékei születéstől 6 éves korig.
Elben Ottó (ELTE Embertani Tanszék, Budapest): Beszámoló indiai tanulmányutamról.

284. szakülés, 1993. május 17.

Prof. Bruno Kaufmann (Anthropologisches Forschungsinstitut, Aesch/Basel, Svájc): Anthropologische Einflüsse aus dem Donauraum auf die schweizerische Bevölkerung.

A MBT Embertani Szakosztálya 1993. szeptember 15—16-án részt vállalt "A Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Gyógypedagógiai Kórtani Tanszéke 40 éves Jubileumi Tudományos Ülése" című konferencia rendezésében, ahol számos antropológiai/humánbiológiai előadás is elhangzott. Ez a rendezvény tekinthető a Szakosztály *285. szakülésének*.

286. szakülés, 1993. november 8.

Csete Klára, Kósa Ferenc (Szent-Györgyi Orvostudományi Egyetem Igazságügyi Orvostani Intézete, Szeged): Ritka PGM₁ allél előfordulása az alperesnél és a gyermeknél.
Török Katalin (MTA Régészeti Intézet, Budapest): A genu valgum és a genu varum gyakorisága és súlyossága a Vörs-parkerti temető anyagában.
Gyenis Gyula (ELTE Embertani Tanszék, Budapest): Beszámoló Az Antropológiai és Etnológiai Tudományok 13. Nemzetközi Kongresszusáról (Mexikóváros, 1993).

287. szakülés, 1993. december 13.

Henkey Gyula (Kecskemét): Zóbor vidéki és dunacsi magyarok etnikai embertani vizsgálata.
Kustár Ágnes (Magyar Természettudományi Múzeum Embertani Tár, Budapest): A tiszánai honfoglaláskori temető embertani vizsgálata.
Buday József (Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskola Kórtani Tanszék, Budapest): Adatok a magyar embertani kutatások történetéhez: Szondi Lipót humánbiológiai munkássága.
H. Hídegh Anikó, Gyenis Gyula, Sz. Pásztor Zsuzsa (Szászhalombatta; ELTE Embertani Tanszék, Budapest; Érd): Érd '89: Újabb adatok a magyarországi szekuláris trendről.

S. É.

KÜLFÖLDI KOLLÉGÁINK MAGYAR ELISMERÉSE

William D. Ross professzort, a Simon Fraser University Kinesiológiai Intézetének (Burnaby, B. C. Kanada) nemzetközi hírv tanárát, a kinantropometriai szemlélet egyik megalapozóját a Magyar Testnevelési Egyetem 1992. november 3-án *díszdoktorrá* avatta. A "Professor et Doctor Honoris Causa" kitüntető cím átvételekor Ross professzor "*An Ikonometrographic Fantasy: New Perspectives in Human Biology*" címmel tartott nagy érdeklődéssel fogadott előadást.

*

James M. Tanner-t, a londoni Egyetem Institute of Child Health, Department of Growth and Development korábbi igazgatóját, ma már nyugdíjas professzorát, a humánbiológiai, azon belül a növekedési, testfejlődési, testalkati kutatások világviszonylatban is egyik legkiemelkedőbb tudósát az Eötvös Loránd Tudományegyetem — a Természettudományi Kar javaslata alapján — 1993. május 7-én *díszdoktorrá* avatta. A "Professor et Doctor Honoris Causa" kitüntető cím átvételekor Tanner professzor "*Human Auxology: Therapy of Individuals and Monitoring of Population*" címmel mondott rövid beszédet és köszönetet a kitüntetésért. Előadása jelen kötetünkben olvasható.

*

Derek F. Roberts professzort, a Newcastle upon Tyne Egyetem Humán-genetikai Intézetének igazgatóját, a humánbiológiai, humán-genetikai/populációgenetikai kutatások nemzetközileg is kiemelkedő tudósát a Magyar Tudományos Akadémia 1993. évi Közgyűlésén *tiszteleti tagjává* választotta. Roberts professzor székfoglaló előadását várhatóan 1994. februárjában tartja meg.

ANTROPOLÓGUS/HUMÁNBIOLÓGUS POSTGRADUALIS SZAKKÉPZÉS AZ ELTE-N

Az ELTE Embertani Tanszéke 1990. őszén indított *három éves postgradualis antropológus/humánbiológus szakképzést*. A kurzus résztvevői sokoldalú és intenzív képzést kaptak az antropológia, humánbiológia valamennyi részletében és a rokontudományokban. Az egyes témákhoz a legkiválóbb hazai szakembereket sikerült megnyerni előadónak. A fiatal kollégáknak képzésük ideje alatt alkalmuk volt felkeresni az összes hazai embertani tanszéket, intézményt, kutatóhelyet és 1993. áprilisában — a Soros Alapítvány támogatásával — 11 napos görögországi régészeti—antropológiai tanulmányutat is tettek.

1993. júliusában az alábbi 19 kolléga vette át *antropológus/humánbiológus* egyetemi oklevelét; közülük négyen kitüntetéssel végezték tanulmányaikat: Garabás Ágnes, Grünwald Ferenc, Gubis Csaba, Hay Éva, Katona Mária, Kovács Ildikó, König András, Kustár Ágnes, Ringbauer né Sebestyén Tünde, Suskovics Csilla, Szalainé Gulyás Ágnes, Targubáné Rendes Katalin, Tánccsós Nándor, Tóth Gábor, Török Katalin és Vincze Éva.

A három éves postgradualis szakképzés *tematikája*, szaktárgyai, óraszámjai, vizsgakötelezettségei és előadói a következők voltak.

I. félév

Humánbiológia 2+0 koll. (Eiben Ottó)
Osteologia és osteometria 2+3 koll. + gyakorlati jegy (Gyenis Gyula)
Humán embriológia 2+0 koll. (Zboray Géza)
Bevezetés a humán-genetikába 2+0 koll. (Bodzsár Éva)
Bevezetés a paleontológiába 2+0 koll. (Géczy Barnabás)
Bevezetés az etnológiába 2+0 beszámoló (K. Kovács László)
Matematikai-statisztikai módszerek 2+1 beszámoló + gyakorlati jegy (Bodzsár Éva)

II. félév

Humánbiológia 2+0 *szigorlat* (Eiben Ottó)
Somatologia és somatometria 2+3 koll. + gyak. jegy (Eiben Ottó)
Archaeozoologia 2+0 koll. (Bökönyi Sándor)
Primatológia 2+0 (Gyenis Gyula)
Hominid evolúció 2+0 (Gyenis Gyula) } *szigorlat*
Kulturális antropológia 2+0 besz. (Boglár Lajos)
Matematikai-statisztikai módszerek 1+2 koll. (Csébfalvi Károly)
Válogatott fejezetek . . .

III. félév

Paleoantropológia és paleodemográfia 2+0 koll. (Éry Kinga)
A Kárpátmedence paleoantropológiája 2+0 koll. (Éry Kinga)
Régészet 4+0 besz. (Makkay János)
Az életkorok humánbiológiája 2+0 koll. (Eiben Ottó)
Populációgenetika I. Dermatoglyphia 2+0 besz. (Gyenis Gyula)
Szociálintropológia 2+0 koll. (Écsedy Csaba)
Szaklabor 0+8 gyak. jegy (Eiben Ottó)
Válogatott fejezetek . . .

IV. félév

Paleopatológia 3+0 koll. (Pap Ildikó)
Paleoszerológia 3+0 koll. (Lengyel Imre)
Régészet 4+0 *szigorlat* (Makkay János)
Alkalmazott alkattan 2+0 koll. (Eiben Ottó)
Populációgenetika II. Dermatoglyphia 2+0 koll. (Gyenis Gyula)
Szaklabor 0+8 gyak. jegy (Eiben Ottó)
Válogatott fejezetek . . .

V. félév

Populációgenetika III. Humán citogenetika 2+2 koll. (Horváth László)
Igazságügyi antropológia 2+1 koll. (Susa Éva)
Humán mikrobiológia 2+0 koll. (Szabó István Mihály)
Szociológia 2+0 koll. (Antal László)
Szaklabor 0+8 gyak. jegy (Eiben Ottó)
Válogatott fejezetek . . .

VI. félév

Populációgenetika IV. 3+3 koll. (Vida Gábor)
Humánökológia 2+2 koll. (Bodzsár Éva)
A magyar antropológia története 2+0 aláírás (Eiben Ottó)
Szaklabor 0+8 gyak. jegy (Eiben Ottó)
Válogatott fejezetek . . .

Szakközpontozási kötelezettség és

Államvizsga

Néhány tárgy oktatásában a felkért előadó mellett más szakemberek is részt vállaltak. Így a *Kulturális antropológia* keretében Borsányi László és Sárkány Mihály; a *Régészet* keretében Kovács László, Gabler Dénes, Bálint Csanád és Benkő Elek; a *Palaeopatológia* keretében Józsa László; míg a *Primatológia* keretében Csányi Vilmos és Kordos László is tartott előadást.

A "Válogatott fejezetek . . ." című sorozatban, a szakképzés második félévétől kezdve a hazai biológiai kutatások és a rokon szakterületek vezető tudósait, köztük számos akadémikust, kértünk fel egy-egy előadásra (időrendi sorrendben): Flerkő Béla, Szentágothai János, Ádám György, Hámosi József, Polonyi Károly, Kretzoi Miklós, Vida Gábor, Berczik Árpád, István Lajos, Szabó Miklós, László Gyula, Méhes Károly, Cholnoky Péter, Juhász Nagy Pál, Cseh-Szombathy László, Gergely János, Nádori László, Szabó Gábor, Pap Miklós, Ansel Éva, Buda Béla, Papp Zoltán, Székely György, Halász Béla, Bolberitz Pál és Gráf László.

A *Szaklabor* keretében ugyancsak speciális előadások hangzottak el kiváló szakemberektől, akik egy-egy témát saját kutatási eredményeik alapján mutattak be: Skultéty Gyula, Szőke Mátyás, Kontra György, Szmodis Iván, Buday József, Gyenis Gyula, Bodzsár Éva, Zoffmann Zsuzsa, Lontainé Santora Zsófia, Barabás Anikó, Mészáros János, Henkey Gyula.

A *JATE Embertani tanszékén* tett tanulmányi kirándulás alkalmával Farkas Gyula professzor és Marcsik Antónia docens, a *KLTE Evolúciós Állattani és Humánbiológiai tanszékén* tett látogatásunk alkalmával Varga Zoltán professzor, Szathmáry László docens, Szilágyi Katalin adjunktus és Pap Miklós docens, míg a Nyíregyházán, a *Bessenyei György Tanárképző Főiskola Biológiai tanszékén* Balogh Árpád főiskolai tanár, Nyilas Károly docens és Göncziné Szabó Teréz adjunktus előadásait hallgattuk meg.

A *szakközpontozási munkát*, amely önálló kutatáson alapult, részben az ELTE Embertani Tanszékének munkatársai, részben felkért külső konzulensek segítettek, akik meghívottként az államvizsgán is részt vettek: Éry Kinga, Gyenis Gyula, Horváth László, Józsa László, Kontra György, Pais István, Pap Ildikó, Susa Éva és Eiben Ottó.

Az 1993-ban antropológus/humánbiológus diplomát szerzett fiatal kollégák egy része máris a szakmában dolgozik, és remény van arra, hogy továbbiak is bekapcsolódhatnak. 1993. őszétől rendszeresen tartanak előadásokat a Magyar Biológiai Társaság Embertani Szakosztályának szakülésein, és az Anthropologiai Közleményekben fognak publikálni. Jelen kötetünkben hét tanulmányt adnak közre.

E. O.

TEMPUS–SEMINÁRIUM BRNO-BAN

"**Human Biology Past and Present Populations**" címmel rendezték meg a Tempus program egy hetes tudományos szemináriumát 1993. október 18—23. között, Brno-ban. A postgraduális képzésnek a Masaryk Egyetem Embertani Tanszéke adott otthont. A képzésen öt ország neves kutatói tartották az előadásokat. A 14 fős hallgatóság cseh, lengyel, német és magyar, frissen végzett vagy utolsó éves antropológia szakos diákokból állt. Magyarországról az ELTE TTK postgraduális szakképzésén antropológia–humánbiológia szakon diplomát szerzett hallgatók közül hárman vettünk részt (Gonda Katalin, Török Katalin, Kustár Ágnes). Az előadások angol nyelven folytak. A program délelőtti, illetve délutáni előadásokból és gyakorlati foglalkozásokból állt. Prof. Jan Benes (Brno) "*A humán diverzitás genetikai és környezeti aspektusai*" és "*Populációgenetika: a polimorfizmusok analízise*" címmel, Prof. Jan Jelinek pedig (Brno) "*A homo első formái*" címmel tartott kétrészes összehasonlító morfológiai előadást, melynek során számos leletet is bemutatott. Vladimír Novotný (Brno) "*Az emberi medencecsont nemi dimorfizmusának evolúciójáról*", Jiri Svoboda (Brno) "*A kulturális evolúció mintázatairól*" beszélt.

Prof. María Dolores Garralda (Madrid) "*A humánevolúció útjai*" című, kétrészes előadásában adott áttekintést Európa őskőkori és újkőkori populációiról és kultúrájukról. Prof. Consuelo Prado Martinéz (Madrid) "*A nő antropológiájá*"-ról adott elő.

Prof. Charles Susanne (Brussels) "Bevezetés a populációgenetikába" címmel a humán evolúcióra ható genetikai tényezőkről adott általános áttekintést. "Múltbeli populációk biológiája" című előadásában pedig evolúciós aspektusból foglalta össze a reprodukció, a növekedés, a fejlődés és a szociális szervezethez való változásait, majd "Az emberi növekedés és evolúció" címmel a szekuláris trendről beszélt. Prof. Bernard Vandermeersch (Bordeaux) "A régészet és antropológia interakciói" című bevezető előadása után "Archaikus Homo sapiens és modern ember" majd "A neandervölgyiek" című előadásaiban beszélt a modern ember eredetének kérdéséről, a neandervölgyiek megjelenési formáiról, földrajzi elterjedésükről és kihalásuk lehetséges okairól. Prof. Winfried Henke (Mainz) "A korai hominidák evolúciós anatómiája" című előadásában az Australopithecustól a Homo sapiensig végzett részletes funkcionális anatómiai összehasonlítást.

A délutáni gyakorlati foglalkozásokon lehetőséget kaptunk az előadásokon felmerülő kérdések megvitatására, szomatometriai vizsgálatokat végeztünk, megtekintettük az Embertani Tanszék gyűjteményét, a Moravia Múzeum embertani kollekciónak érdekességeit, a Gregor Mendel Múzeumot és az Anatómiai Múzeumot.

A képzés utolsó napján kirándulást tettünk *Dolní Vestonice* és *Mikulčice* régészeti lelőhelyeire.

Az egyhetes programot értékelve elmondhatjuk, hogy kiválóan szervezett képzésen vehettünk részt. Az előadások a múlt és jelen populációk biológiáját igen sokoldalúan közelítették meg, talán túlságosan is sokoldalúan, ami sajnálatosan a színvonal rovására ment, hiszen nem volt elég idő egy-egy problémakör részletes kifejtésére. A képzés során alkalmunk nyílt személyesen is megismerni olyan neves kutatókat, akiket eddig csak az irodalomból ismertünk.

Kustár Ágnes